

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 1971-1972.

14 JANUARI 1972.

Voorstel van wet tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek, Boek III, Titel V, betreffende het huwelijkscontract.

TOELICHTING

De vrouw die geen huwelijkscontract afsloot dat afwijkt van het wettelijk stelsel der gemeenschap van goederen, is door haar huwelijk praktisch volledig onmondig en recht-onbekwaam geworden.

De wet van 30 april 1958 heeft aan de gehuwde vrouw rechtbekwaamheid gegeven, maar de wetgever heeft aan het huwelijksgoederenrecht de noodzakelijke wijzigingen niet aangebracht opdat de gehuwde vrouw *iets* zou hebben waarop zij haar rechtsbekwaamheid zou kunnen uitoefenen!

Een en ander heeft het voorwerp uitgemaakt van een ontwerp van wet dat door een subcommissie van de Commissie van Justitie onderzocht werd. Dit ontwerp is echter vervallen door de ontbinding van de Wetgevende Kamers. Dringend zouden er maatregelen moeten getroffen worden betreffende het beheers- en beschikkingsrecht van de gehuwde vrouw, minstens over haar eigen goederen. De legislatieve activiteit daaromtrent heeft echter sedert meer dan vijftien jaren vrijwel geen merkbare vruchtbare vooruitgang geboekt.

Inderdaad kent het systeem der wettelijke gemeenschap aan de gehuwde vrouw geen enkel beheers- of beschikkingsrecht toe behoudens enkele minieme uitzonderingen, te weten :

1° Het beheer en een gedeeltelijk beschikkingsrecht over de zogenaamde voorbehouden goederen mits dan nog dat dit geschiede in het belang van het gezin en (of) van de kinderen.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1971-1972.

14 JANVIER 1972.

Proposition de loi modifiant le Livre III, Titre V, du Code civil relatif au contrat de mariage.

DEVELOPPEMENTS

La femme qui n'a pas conclu de contrat de mariage dérogeant au régime légal de la communauté est, en vertu de son mariage, pratiquement placée sous tutelle et devenue incapable.

Si la loi du 30 avril 1958 a conféré la capacité juridique à la femme mariée, le législateur n'a toutefois pas apporté au droit matrimonial les modifications nécessaires afin que la femme mariée puisse trouver un *objet* sur lequel exercer cette capacité !

Ces considérations ont conduit au dépôt d'un projet de loi qui a été examiné par une sous-commission de la Commission de la Justice. Ce texte est toutefois devenu caduc à la suite de la dissolution des Chambres législatives. Des mesures s'imposent d'urgence en ce qui concerne le droit d'administration et de disposition de la femme mariée, toute au moins pour ce qui regarde ses biens propres. Or, les travaux législatifs sur le sujet n'ont quasiment enregistré aucun progrès notable depuis plus de quinze ans.

En effet, le régime de la communauté légale n'accorde à la femme mariée aucun droit d'administration, ni de disposition, sauf dans quelques cas très limités, à savoir :

1° L'administration ainsi qu'un droit partiel de disposer des biens dits réservés, pourvu que ces droits soient exercés dans l'intérêt du ménage et (ou) des enfants.

2° De vrouw mag een spaarboekje doen openen op haar naam en er gelden van opnemen; dit is echter beperkt tot de A. S. L. K. en de privé-spaarkassen.

3° De vrouw kan wel een testament maken zonder tussenkomst van de man waarbij ze beschikt niet alleen over haar eigen goederen maar ook over haar aandeel in de huwelijksgemeenschap dat in haar nalatenschap zal vallen.

Deze enkele uitzonderingen zijn echter onmiddellijk reeds beperkt : inderdaad heeft de man een recht van controle en zelfs van verzet tegen de eerste twee uitzonderingen en heeft de derde uitzondering alleen maar praktische uitwerking vanaf de dood van de vrouw die van het testamentair beschikkingsrecht gebruik heeft gemaakt.

Tegen het exclusieve en praktisch arbitraire beheers- en beschikkingsrecht van de man heeft de vrouw slechts één enkel verweermiddel, namelijk dat zij de gerechtelijke scheiding van goederen kan vragen echter alleen maar wanneer haar huwelijksgoed in gevaar wordt gebracht (versta hierdoor ook haar eigen goederen) en haar wedernemingen uit de gemeenschap dreigen teloor te gaan door een reeds bewezen zijnde werkelijk wanbeheer van de man. De praktijk leert dat eer het overtuigend bewijs van het wanbeheer is geleverd, de rechten van de vrouw meestal reeds teloor zijn gegaan.

Inderdaad zegt artikel 1443 van het Burgerlijk Wetboek dat de scheiding van goederen alleen in rechte kan worden gevorderd door de vrouw wier huwelijksgoed in gevaar is gebracht, en wanneer de wanorde van de zaken van de man doet vrezen dat zijn goederen ontoereikend zullen zijn om de rechten en terugnemingen van de vrouw te voldoen.

Erger is nog de rechtsverhouding van de vrouw, gehuwd onder het beheer der wettelijke gemeenschap van goederen ten opzichte van de goederen die haar persoonlijk eigen zijn. Zij heeft geen enkel beheer over deze goederen want dit valt als roerend recht in de gemeenschap, dewelke überhaupt onder het exclusieve beheersrecht van de man ressorteert.

Inderdaad volgens artikel 1421 van het Burgerlijk Wetboek beheert de man alleen de goederen van de gemeenschap en zegt artikel 1426 dat handelingen die de vrouw verricht zonder toestemming van de man de gemeenschap niet verbinden. Artikel 1427 van het Burgerlijk Wetboek gaat verder en stelt dat de vrouw zelfs zich zelf niet kan verbinden, waar artikel 1428 vooropstelt dat de man ook over alle persoonlijke goederen van de vrouw het beheer heeft.

Over haar goederen kan zij dus evenmin beschikken zonder medewerking van haar echtgenoot. Inderdaad, het recht « beschikken » zou inhouden dat daardoor de vruchten van het eigen goed onttrokken zouden worden aan de gemeenschap, die exclusief door de man wordt beheerd. Zelfs het recht van beschikking over de naakte eigendom der eigen goederen alléén, wordt door de meeste theoretici betwist.

2° La femme peut faire ouvrir à son nom un livret d'épargne et en retirer de l'argent; cette latitude se limite toutefois à la C. G. E. R. ainsi qu'aux caisses d'épargne privées.

3° La femme peut, sans intervention du mari, faire un testament par lequel elle dispose non seulement de ses biens propres, mais également de la part de la communauté qui fera partie de sa succession.

Ces quelques exceptions sont toutefois immédiatement assorties de limitations. En effet, en ce qui concerne les deux premières exceptions, le mari dispose d'un droit de contrôle et peut même s'y opposer; quant à la troisième exception, elle n'a d'effet pratique qu'à partir du décès de la femme ayant fait usage de son droit de disposer par testament.

Face à ce droit d'administration et de disposition exclusif et pratiquement arbitraire du mari, la femme ne dispose que d'un seul moyen de défense, à savoir la séparation de biens, qu'elle ne peut toutefois poursuivre en justice que lorsque sa dot (laquelle comprend également ses biens propres) est mise en péril et que ses reprises à l'égard de la communauté sont menacées par la mauvaise gestion, dûment établie, du mari. Or, l'expérience enseigne qu'avant que la mauvaise gestion soit réellement établie, les droits de la femme sont généralement déjà irrémédiablement compromis.

En effet, l'article 1443 du Code civil prévoit que la séparation de biens ne peut être poursuivie qu'en justice par la femme dont la dot est mise en péril, et lorsque le désordre des affaires du mari donne lieu de craindre que les biens de celui-ci ne soient points suffisants pour remplir les droits et reprises de la femme.

Plus grave encore est la position juridique de la femme, mariée sous le régime de la communauté légale, par rapport aux biens qui lui sont propres. Elle n'a aucun droit d'administration sur ces biens, car ce droit mobilier fait partie de la communauté, laquelle ressortit évidemment au droit d'administration exclusif du mari.

En effet, en vertu de l'article 1421 du Code civil, le mari administre seul les biens de la communauté et l'article 1426 ajoute que les actes faits par la femme sans le consentement du mari n'engagent point les biens de la communauté. L'article 1427 va plus loin encore, en stipulant que la femme ne peut s'obliger. Enfin, l'article 1428 prévoit que le mari a également l'administration de tous les biens personnels de la femme.

Celle-ci ne peut donc davantage disposer de ses biens propres, sans intervention de son mari. En effet, le droit de disposer impliquerait que les fruits de ces biens propres seraient soustraits à la communauté, laquelle est exclusivement administrée par le mari. La plupart des juristes contestent même le droit de la femme à disposer de la nue-propriété de ses biens propres.

Het besluit uit dit alles is dat de vrouw die onder het beheer van de wettelijke huwelijksgemeenschap is gehuwd, zelfs wat haar eigen persoonlijk vermogen betreft, uitsluitend onderworpen is aan de goodwill van haar echtgenoot. Zij kan over haar eigen goederen niet beschikken en zij kan zelfs de vruchten er niet van aanwenden.

Derhalve stellen wij voor in het Burgerlijk Wetboek, boek III, titel V, handelend over het huwelijkscontract en de wederzijdse rechten der echtgenoten, de navolgende beschikkingen bij te voegen met de implicerende afschaffing van alle andere daarmee strijdende bepalingen, hoe dan ook.

P. DE VLIES.

**

VOORSTEL VAN WET

ARTIKEL 1.

Naast de onroerende goederen en rechten die de vrouw, gehuwd onder het wettelijk beheer der gemeenschap van goederen, eigen blijven, of zij die had of verkregen heeft vóór het huwelijk of staande het huwelijk, ten bezwarende titel of om niet, door vererving, bij schenking of door legaat, alsook door wederbelegging, zullen ook de roerende goederen of rechten die de vrouw zijn toegefallen vóór of staande het huwelijk op dezelfde wijze haar eigen blijven, mitsgaders voor de vrouw van deze oorsprong of verkrijging deugdelijk bewijs te kunnen leveren.

ART. 2.

De gehuwde vrouw, welke ook het huwelijksvermogenstelsel zij waaronder zij is gehuwd, zal steeds het vrij en onbepaalde recht hebben over haar eigen goederen te beschikken naar eigen goeddunken en het genot ervan op te strijken en het aan te wenden zoals zij het verkiest en elke daad van beheer te stellen zonder enige inmenging van haar echtgenoot. Dit alles mits naar vermogen bij te dragen in de lasten der gemeenschap of bij onstentenis van enige gemeenschap in de lasten van het gezin.

ART. 3.

De volgende wijzigingen worden aangebracht in de betreffende artikelen van het Burgerlijk Wetboek :

a) in artikel 1427 van het Burgerlijk Wetboek worden de woorden « zichzelf of » geschrapt;

b) in artikel 1428, worden alinea's 1 en 2 geschrapt. In de alinea's 3 en 4 wordt het woord « hij » vervangen door de woorden « de man »;

c) de artikelen 1429 en 1430 worden geschrapt.

P. DE VLIES.

R. DE BACKER-VAN OCKEN.

La conclusion que l'on peut tirer de ces considérations, c'est que la femme mariée sous le régime de la communauté légale est soumise au bon vouloir de son mari, même pour ce qui est de sa fortune personnelle. Elle ne peut disposer de ses biens propres ni même en affecter le produit.

C'est pourquoi nous proposons d'ajouter au titre V du livre III du Code civil, relatif au contrat de mariage et aux droits respectifs des époux, les dispositions ci-après qui impliquent évidemment l'abrogation de toutes autres dispositions contraires.

**

PROPOSITION DE LOI

ARTICLE 1er.

Outre les biens et les droits immobiliers que la femme, mariée sous le régime légal de la communauté, conserve en propre, qu'elle les ait eus ou acquis avant ou pendant son mariage, à titre onéreux ou gratuit, par succession, par donation ou par legs ou à titre de remploi, les biens et les droits mobiliers échus à la femme avant ou pendant le mariage selon les mêmes modalités resteront des biens et des droits propres, sous réserve pour la femme de pouvoir en établir dûment l'origine ou l'acquisition.

ART. 2.

La femme mariée, quel que soit son régime matrimonial, conservera constamment le droit plein et entier de disposer à son gré de ses biens propres, d'en recueillir les fruits, d'affecter ceux-ci comme elle l'entend et de poser tout acte d'administration sans intervention aucune de son mari, le tout sous réserve de contribuer, selon ses possibilités, aux charges de la communauté ou, à défaut de toute communauté, aux charges du ménage.

ART. 3.

Au Code civil sont apportées les modifications suivantes :

a) à l'article 1427, les mots « s'obliger ni » sont supprimés;

b) à l'article 1428, les alinéas 1 et 2 sont supprimés; aux alinéas 3 et 4, le mot « il » est chaque fois remplacé par les mots « le mari »;

c) les articles 1429 et 1430 sont supprimés.